

अकराव्या पंचवार्षिक योजनेंतर्गत रोजगार हमी
योजनेशी निगडीत फळझाड लागवडीद्वारे
फळविकासाची योजना सन २०१०-२०११ मध्ये
चालू ठेवण्यास शासन मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्र. रोहयो २०१० / ४३०८ / प्र.क्र.६० / ९-अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०००३२.

दिनांक १ सप्टेंबर, २०१०

- वाचा:- १) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्र. रोहयो २००५/प्र.क्र.१/९-अ, दि. २७ जून, २००५
२) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग, क्र. अभियान २००५/प्र.क्र.१७१/९-अ,
दि. २४ नोव्हेंबर, २००५
३) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग, क्र. जट्रोफा २००५/प्र.क्र. २५३/९-अ, दि. २६ एप्रिल, २००६
४) नियोजन विभाग पत्र क्रमांक रोहयो २००६/ प्र.क्र. ४८३/ रोहयो १, दि. ४ एप्रिल, २००७.
५) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग, क्र. राहंयो २००९/प्र.क्र. ७५/ ९-अ, दि. १८ जून, २००९.
६) कृषि आयुक्तालय (फलोत्पादन) पत्र क्र. कृआ/ फलो-१/रोहयो/२००९-१०/६४०/२०१०,
दि. ५ मार्च, २०१०

प्रस्तावना:

महाराष्ट्रातील कृषि हवामान, शेतीविषयी पर्यावरण संबंधीचे प्रश्न, ग्रामीण भागात रोजगार निर्मिती व उच्च मुल्यांकित पिक रचना या सर्व गोष्टींचा विचार केल्यास फळवृक्ष लागवडीस महाराष्ट्रात भरपूर वाव आहे हे लक्षात घेऊन शेतक-यांची आर्थिक प्रगती घडविणे व पडीक जमिनीचा विकास या हेतूने रोजगार हमी योजनेशी निगडीत फळझाड लागवड कार्यक्रम राज्यात सन १९९० पासून राबविण्यात येत आहे. सन १९९० पूर्वी राज्यात फळझाड लागवडीखालील क्षेत्र २.४२ लाख हेक्टर होते. केवळ या कार्यक्रमाच्या माध्यमातून सन २००९-२०१० अखेर राज्यातील एकूण १४.९९ लाख हेक्टर क्षेत्र फळझाड लागवडीखाली आले आहे. या कार्यक्रमास मिळत असलेला प्रतिसाद व त्यासाठी उपलब्ध असलेले वातावरण विचारात घेऊन अकराव्या पंचवार्षिक योजनेत सन २०१०- २०११ मध्ये सदर कार्यक्रम पुढे सुरु ठेवण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

अकराव्या पंचवार्षिक योजनेंतर्गत रोजगार हमी योजनेशी निगडीत फळझाड लागवडीद्वारे फळविकासाची योजना सन २०१०-२०११ मध्ये पुढे चालू ठेवण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. उद्दिष्ट :-

सन २०१०- २०११ या वर्षी हा कार्यक्रम ५०,००० हेक्टर क्षेत्रावर राबविण्याचे उद्दिष्ट आहे. सदर उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी आवश्यक असलेली कलमे / रोपे शासकीय रोपवाटिका, कृषि विद्यापीठ रोपवाटिका, शेती महामंडळ, कृषि विज्ञान केंद्र व राज्यातील खाजगी नोंदणीकृत रोपवाटिका यांच्याकडून उपलब्ध करून घ्यावयाची आहेत. सन २०१०-२०११ मध्ये फळपीकनिहाय उपलब्ध होणा-या कलमा/ रोपांचे नियोजन व त्यांचे वितरण याबाबत सविस्तर सूचना संचालक, फलोत्पादन कृषि आयुक्तालय, हे सर्व संबंधितांना निर्गमित करतील.

३. जिल्हानिहाय लागवडीचे उद्दिष्ट :-

सन २०१०-२०११ या वर्षासाठी जिल्हानिहाय व फळपीकनिहाय उद्दिष्टे परिशिष्ट क्रमांक १ मध्ये देण्यात आलेली आहेत. या फळपीकनिहाय उद्दिष्टांमध्ये बदल करावयाचा झाल्यास जिल्हास्तरीय समितीमार्फत तसे बदल करण्यात यावेत. तसेच जिल्ह्याला दिलेल्या फळपिकांच्या उद्दिष्टांव्यतिरिक्त तांत्रिक सल्ल्यानुसार काही इतर फळपिके घ्यावयाची असल्यास जिल्हास्तरीय समिती त्याबाबत निर्णय घेण्यास सक्षम राहिल तसेच एकूण लक्ष्यांकाच्या मर्यादेत आवश्यकतेनुसार फळपीकनिहाय व जिल्हानिहाय लक्ष्यांकात बदल करण्यास संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

४. कार्यक्रमांतर्गत लावावयाची फळझाडे :-

या योजनेंतर्गत खालील फळझाडांची लागवड करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१. सलग लागवड

अ) कोरडवाहू पिके :-

१) आंबा २) काजू ३) बोर ४) सिताफळ ५) आवळा ६) चिंच ७) फणस ८) कोकम ९) जांभूळ १०) कवठ ११) चारोळी १२) जोजोबा १३) बांबू १४) जट्रोफा (मोगली एरंड)

ब) बागायती पिके :-

१५) नारळ १६) संत्रा १७) मोसंबी १८) चिकू १९) डाळिंब २०) पेरु २१) अंजीर २२) कागदी लिंबू २३) सुपारी (सलग पिक) २४) तेलताड २५) रबर

२. नारळ बागेत आंतर पिके

अ) मसाला पिके १) मिरी २) लवंग ३) जायफळ ४) दालचिनी

ब) ५) सुपारी

३. अ) बांधावरील लागवड

बांबू

ब) भात खाचराचे बांधावरील लागवड

१) आंबा २) काजू ३) पेरू ४) नारळ ५) आवळा

४. औषधी व सुगंधी वनस्पती -

१) आइरन २) अर्जुना ३) असन ४) अशोका ५) बेल ६) गुग्गुळ ७) लोधा ८) रक्तचंदन ९) शिवण १०) टेटू ११) बेहडा १२) बिब्बा १३) डिकेमाली १४) हिरडा १५) रिठा १६) वावडिंग १७) करंज १८) पानपिंपरी

कोकण विभागामध्ये आंब्याच्या हापूस जातीची सलग लागवड करतांना २० टक्के आंब्याच्या इतर जातीची लागवड करणे आवश्यक राहिल. (उदा . केशर, रत्ना, पायरी, सिंधु, गोवामानखुर, राजापूरी)

५) क्षेत्रमर्यादा :-

ठाणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, चंद्रपूर व गडचिरोली या जिल्ह्यातील सर्व तालुके आणि पश्चिम घाट क्षेत्रातील खालील तालुक्यांमध्ये लागवडीची प्रती लाभार्थी कमीत कमी क्षेत्रमर्यादा ०.१० हेक्टर राहिल.

अ.क्र	जिल्ह्याचे नाव	तालुक्यांचे नाव
१	नाशिक	नाशिक , इगतपुरी ,त्रंबक,पेठ, सिन्नर, दिंडोरी, सुरगणा, कळवण, सटाणा .
२	धुळे	साक्री .
३	नंदूरबार	नवापूर.
४	सातारा	वाई, खटाव, कोरेगाव, खंडाळा, पाटण, सातारा, महाबळेश्वर, जावळी
५	सांगली	शिराळा.
६	कोल्हापूर	राधानगरी, करवीर, शाहूवाडी, पन्हाळा, भुदरगड, गगनबावडा, आजरा, चंदगड, गडहिंगलज, कागल.
७	पुणे	वडगाव मावळ, भोर, वेल्हा, आंबेगाव, खेड, हवेली, मुळशी, पुरंदर, जुन्नर.
८	अहमदनगर	संगमनेर , अकोले.

राज्यातील उर्वरित भागात लागवडीची प्रती लाभार्थी कमीत कमी क्षेत्र मर्यादा ०.२० हेक्टर राहिल कोकण विभागाकरिता प्रति लाभार्थी लागवडीची जास्तीत जास्त क्षेत्रमर्यादा १० हेक्टर राहिल. कोकण विभाग वगळता राज्यातील इतर भागात प्रति लाभार्थी लागवडीची क्षेत्रमर्यादा जास्तीत जास्त ४ हेक्टर राहिल.

६. योजना राबविण्याकरिता मार्गदर्शक सुचना :-

उपरोल्लेखीत अ.क्र. १ येथील दि. २७.६.२००५ च्या शासन निर्णयातील परि.६ मध्ये योजना राबविण्याकरिता मार्गदर्शक सूचना या शीर्षाखाली ज्या विविध परिशिष्टांचा/ प्रपत्रांचा उल्लेख करण्यात आला आहे. त्यामध्ये उपरोल्लेखित अ.क्र. २ येथील दि.२४.११.२००५ च्या शासन निर्णयान्वये केलेल्या सुधारणा विचारात घेवून ती परिशिष्टे / प्रपत्र योग्य तो बदल करून सन २०१०-२०११ मध्ये रोजगार हमी योजनेशी निगडीत फळझाड लागवड कार्यक्रम राबविण्यासाठी स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्याकरिता संचालक, फलोत्पादन यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.मात्र वरील अ.क्र.४येथील नियोजन विभागाच्या दि.४.४.२००७ च्या पत्रात नमुद केल्यानुसार संदर्भ क्र.६ येथील कृषि आयुक्तालयाच्या पत्रासोबत जोडलेल्या सुधारीत खर्च प्रमाणकांना त्या विभागाची मान्यता घेवून सुधारीत खर्चाची प्रमाणके मार्गदर्शक सूचनांमध्ये समाविष्ट करावी. कार्यक्रमाच्या संनियंत्रणासाठी निरनिराळ्या स्तरावर गठित केलेल्या समित्या कायम राहतील. त्याचप्रमाणे कलमे/ रोपे यांच्या नियोजनासाठी शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्रमांक रोहयो १०९४ / प्र.क्र.६७/ फ २, दि. १३ मे, १९९४ अन्वये स्थापन केलेली समिती सन २०१०-२०११ मध्ये कार्यरत राहिल.

७. फळझाड लागवडीसाठी मुदत :-

वरील फळझाड लागवड योजना योग्य रीतीने राबविण्यासाठी कालबध्द कार्यक्रमाचे वेळापत्रक संचालक, फलोत्पादन यांचेमार्फत सर्व संबंधीताना यापूर्वीच वितरीत करण्यात आले आहे. या वेळापत्रकानुसार कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यात यावी. कोकण विभागासाठी ३० सप्टेंबर व उर्वरीत विभागासाठी ३० नोव्हेंबर पर्यंत लागवड करण्यात यावी. पानपिंपरीची लागवड २८ फेब्रुवारी पर्यंत करण्यात यावी.

८. या कार्यक्रमांतर्गत लाभ घेणा-या लाभार्थ्यांच्या ७/१२ वर त्याबाबतची नोंद घेतल्याशिवाय अनुदान देण्यात येवू नये.

९. जट्टोफा बियांच्या खरेदीबाबत किंवा उत्पन्नाबाबत शासनाची कोणतीही जबाबदारी राहणार नाही.

१०. हे आदेश नियोजन विभाग / का.१४३३) व वित्त विभागाच्या सहमतीने अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक / १० /व्यय - १, दिनांक , २०१० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक साकेतांक २०१००९०११९४३३६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(जी. के. राऊत)

उप सचिव , महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव

मा. मंत्री (रोहयो) यांचे खाजगी सचिव

मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव

मा. राज्यमंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव/मा. राज्यमंत्री (रोहयो) यांचे खाजगी सचिव

मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव

सर्व विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य

सर्व विभागीय आयुक्त

सर्व कुलगुरु (कृषि विद्यापीठे)

आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

संचालक, फलोत्पादन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (१५ जादा प्रतीसह)

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक

सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी/ सर्व उपविभागीय कृषि अधिकारी

सर्व जिल्हा परिषदाचे कृषि विकास अधिकारी/ सर्व तालुका कृषि अधिकारी

महालेखापाल, महाराष्ट्र -१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा) मुंबई / नागपूर

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई) व्यय -१

नियोजन विभाग, कार्यासन (१४४३) / (रोहयो ११), रोहयो १, मंत्रालय, मुंबई

ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय ग्रंथालय, विधान भवन, मुंबई (२ प्रती)

माहिती व जनसंपर्क संचालनालय (प्रसिध्दिसाठी)

ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई/ आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय.

महसूल व वन विभाग (महसूल) मंत्रालय/ग्रामविकास व जलसंधारण (सामाजिक वनिकरण) विभाग, मंत्रालय

सहसचिव/उपसचिव/अवरसचिव (कृषि व फलोत्पादन) कृषि व पदुम विभाग

सर्व कार्यासने, कृषि व पदुम (कृषि) विभाग/संगणक समन्वयक कृषि व पदुम विभाग

मा.लोक आयुक्त / मा. उपलोकआयुक्त, नवीन प्रशासकीय इमारत, मुंबई ३२.

पुणे महानगर नियोजन समिती, विभागीय आयुक्तालय आवार निवाडा शाखा, पहिला मजला, पुणे-१.

निवडनस्ती